

A man with short grey hair and a slight smile, wearing a dark blue polo shirt, stands in a field of tall purple flowers. The background is a blurred outdoor setting with greenery and a building.

Dienst Psychiatrie ZOL bestaat 40 jaar

De dienst Psychiatrie bestaat 40 jaar. In de loop der jaren kwamen er naast de PAAZ ook het dagziekenhuis en de Tepsi-afdeling bij en was er een evolutie van een psychodynamische naar een herstelondersteunende aanpak. Psychiater dr. Jef De Bie is sinds 2018 het medisch diensthoofd: "De overheid vraagt de netwerken om een 24/7-urgentie-psychiatrie te organiseren. Ook hier zullen we als PAAZ, Tepsi en algemeen ziekenhuis met een grote dienst Spoedgevallen een rol in moeten spelen."

De dienst Psychiatrie in ZOL bestaat 40 jaar. Hoe zag het eruit in de beginjaren?

Dr. Jef De Bie, medisch diensthoofd Psychiatrie: "De neurologen dr. Karel Kriekemans, dr. Jef Van Deun en dr. Lut Vanderhoven namen voor die tijd patiënten op met psychische problemen en voor infuustherapie bij een depressie. In 1984 richtte dr. Bruno Remans samen met dr. Walter De Queker de PAAZ-afdeling (Psychiatrische Afdeling van het Algemene Ziekenhuis) op in het toenmalige Sint-Jansziekenhuis. De afdeling telde dertig bedden."

"De PAAZ-afdelingen werden in die tijd opgericht om drempelverlagend te zijn,

dr. Jef De Bie, psychiater

in vergelijking met het psychiatrische ziekenhuis. En natuurlijk ook om de combinatie van lichamelijke en psychische problemen op te vangen."

"Dr. Bruno Remans, die in Nederland was opgeleid en medisch diensthoofd was van de PAAZ tot 2007, was een arts die sterk geloofde in de psychodynamische groepstherapie. Hij was een veeleisend en kleurrijk persoon die zich steeds met veel overgave op zijn overtuiging heeft gestort. Psychodynamische groepstherapie lijkt moeilijk verenigbaar met crisisopvang maar op de een of andere manier hebben ze dat toen wel goed voor elkaar gekregen."

"Maar ook andere zorgverleners uit die beginjaren hebben hun voetafdruk achtergelaten. Ik denk hierbij aan de psychologen Annie van de Vijver, Renaat Matheus, Patrick De Meulemeester en ook de toenmalige hoofdverpleegkundigen Jos Vanoppen en Frans Hendriks. En ook dr. Walter De Queker die dr. Remans als medische diensthoofd opvolgde vanaf 2007 tot 2018. Hij had een hele andere manier van leiding geven en was eerder ondersteunend dan sturend naar het team."

"Toen Guido Van Hamme divisiemanager was van divisie 5 hebben we middelen gekregen om met de afdeling een veranderingstraject te doorlopen, begeleid door een externe consultant.

Er waren toen immers nieuwe psychiaters en therapeuten aan het werk, die niet meer die psychodynamische achtergrond hadden. En binnen de psychiatrie had intussen het hersteldenken zijn ingang gevonden."

"Binnen het hersteldenken wil men de persoon niet meer 'genezen' of symptomen bestrijden maar wordt gekeken wat mensen ondanks hun kwetsbaarheden wel nog kunnen en hoe ze hun traject opnieuw zelf in handen kunnen nemen. Patiënten en hun omgeving betrekken bij de behandeling en het inzetten van ervaringsdeskundigen gebeurde vroeger ook veel minder."

In al die jaren is de dienst Psychiatrie steeds verder uitgebouwd?

"De dagkliniek Psychiatrie is erbij gekomen in 1991 en was toen een vervolgstuk voor de PAAZ. Nu is dit anders en staan de PAAZ en de dagkliniek los van elkaar. Patiënten met een middelengereleerde, psychiatrische crisis kunnen we sinds 2000 opvangen op de TEP-SI-afdeling, de Toxicomanie-Eenheid voor Psychiatrische Spoed Interventie. We beschikken ook over vier bedden voor urgente psychiatrische situaties (EPSI)."

"Sinds 2014 is er een aparte dienst Ouderenpsychiatrie en dan is er natuurlijk nog het Kinder Psychiatrisch Centrum

“

"Intern hebben we de overgang gemaakt naar het herstelondersteunend werken. Er zijn ervaringsdeskundigen actief op onze afdeling en we werken structureel met het systeem of de omgeving van de zorgvrager."

dr. Jef De Bie
psychiater

dat opgericht is in 2002 als een ziekenhuisassociatie tussen ZOL, het PZ Asster, het OPZC Rekem en Noorderhart Pelt. We hebben een samenwerking voor de dienst Spoedgevallen en er is ook een medisch comité, met de stichtende partners, dat nog steeds een adviserende functie heeft."

Het netwerkdenken was al van het begin heel erg belangrijk?

"Zowel dr. Bruno Remans en dr. Walter De Queker hebben van in het begin in het netwerkdenken geïnvesteerd en hun werk in het ziekenhuis altijd gecombineerd met activiteiten in de ambulante zorg. Ook nu is dat nog steeds het geval. De huidige ZOL-psychiater

dr. Rahela Habibi, psychiater en
Silvia Vankerkom, hoofd-
verpleegkundige PAAZ

"We zetten op de PAAZ sterk in op interdisciplinariteit. We hebben het hele team van verpleegkundigen en therapeuten fysiek samen gezet om vlot overleg mogelijk te maken. Ook zorgvragers kunnen ons daar vinden als ze vragen hebben. We willen mensen zoveel mogelijk de regie in eigen handen geven in hun traject. We bekijken hen ook niet in functie hun diagnose. We kijken wat hun sterktes zijn en hoe die hen kunnen helpen om de draad opnieuw op te pakken."

Silvia Vankerkom, hoofdverpleegkundige PAAZ

dr. Johan Barbier, dr. Arnout Carpels, dr. Rahela Habibi en dr. Hendrik Verslegers werken ook in de ambulante zorg of in het Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum Rekem. Zelf ben ik ook hoofdarts in OPZC Rekem."

Hoe gaat de samenwerking concreet in zijn werk?

"Op de PAAZ nemen we mensen in een crisissituatie op gedurende 10 tot 12 dagen om te stabiliseren. Als we zien dat we er niet geraken met die periode, verwijzen we soms door, afhankelijk van het probleem. Psychiatrische ziekenhuizen bieden begeleiding voor specifieke doelgroepen en hebben de mogelijkheid om mensen voor een langere periode op te nemen. Vier van de vijf psychiaters die in ZOL werken, werken ook in het OPZ Rekem. En ook de samenwerking met Medisch Centrum Sint-Jozef in Munsterbilzen verloopt vlot. Bovendien hebben we de afspraak met de verschillende crisisafdelingen van ons netwerk dat we elkaar laten weten waar er lege crisisbedden zijn zodat we vlot kunnen doorverwijzen. De drempels zijn een stuk lager geworden."

"Maar ook in het netwerk Noolim (Geeselijke Gezondheidszorg Oost-Limburg), hebben we elkaar in de afgelopen jaren beter leren kennen. Er is een wekelijks overleg over de crisissituaties van de voorbije week waar we kijken wat goed

of niet goed gelopen is, zodat we ook een lerend netwerk zijn. Dit zijn evoluties die het gemakkelijker maken om met elkaar samen te werken."

Welke evoluties heeft de dienst meegemaakt?

"Intern hebben we de overgang gemaakt naar het herstelondersteunend werken. Er zijn ervaringsdeskundigen actief op onze afdeling en we werken structureel met het systeem of de omgeving van de zorgvrager. We hebben ook een afzonderingskamer hervormd naar een prikkelarme ruimte waar mensen veel meer zelf de regie kunnen houden, in plaats van bewegingsrestricties opgelegd te krijgen."

"Daarnaast zetten we in op interdisciplinariteit. We hebben het multidisciplinair overleg aangepast, waarbij de zorgvragers deelnemen aan hun eigen bespreking. Ze kunnen daar dingen voorstellen, deelnemen aan het gesprek en vragen stellen. We proberen ze dus zo veel mogelijk regie te geven in hun eigen proces."

"Tot slot zetten we in op crisiszorg en niet op langdurige behandelingen. Omdat we de enige PAAZ zijn in ons netwerk en we maar 30 bedden hebben, hebben we die keuze moeten maken. Vroeger werd bijna iedereen die zich op de dienst Spoedgevallen aanmeldde opgenomen. Het idee van de preven-

tieve opname was toen dat we mensen kort zagen op Spoed om vervolgens na een korte observatie in te schatten wat er nodig was. Maar intussen is het aantal aanmeldingen via Spoed sterk gestegen en moeten we veel kritischer zijn op wie we effectief binnenlaten. Het verschil nu is natuurlijk dat de mensen die terug naar huis moeten, kunnen terugvallen op het mobiele crisisteam dat de volgende dag bij hen aan huis komt en instaat voor een snelle opvolging."

Wat bieden jullie aan in het dagziekenhuis?

"In het dagziekenhuis zijn langere, therapeutische trajecten mogelijk. Mensen worden meestal ingeschakeld voor blokken van 6 weken, maar langer kan ook. Er zijn ondersteunende, structurerende, socialiserende of ontdekkende groepen. In die laatste groep zoeken zorgvragers naar dingen bij zichzelf die er misschien voor zorgen dat bepaalde patronen steeds terugkeren of die te maken hebben met vroegere ervaringen."

"Ook hier werken we herstelondersteunend, met ervaringsdeskundigen en volgens het principe dat mensen deelnemen aan hun eigen bespreking."

Hoe zie je de toekomst en voor welke uitdagingen staan jullie?

"We richten ons vooral op het bestendigen van onze drie pijlers nl. interdisciplinariteit, crisisopvang en herstelondersteunend werken."

"Wat de crisisopvang betreft, heeft de overheid een oproep gedaan naar de netwerken om een nieuw plan voor te leggen tegen 16 september 2024. De overheid stelt middelen ter beschikking om een 24/7-urgentie-psychiatrie te organiseren zodat mensen die niet op Spoed horen zich daar ook niet meer hoeven aan te bieden. Wij zullen hier zeker onze rol in moeten opnemen."

"Er is ook een nieuwbouw voor ons gepland op de campus in Genk waar Tepsi en PAAZ fysiek zullen samenzitten, maar met de grote cascade van verbouwingen in het ziekenhuis is dit wat naar de achtergrond verschoven. Op langere termijn is het ook de

bedoeling dat we op (T)epsi, dat nu alleen middelen gerelateerd is, ook mensen met andere kortdurende psychiatrische crisissen kunnen opnemen."

"En waarschijnlijk zullen we ook een rol krijgen in de beoordeling van de gedwongen opnames, van zodra de uitvoeringsbesluiten van de nieuwe wet hierover vastgesteld zijn. Met de nieuwe wet is het de bedoeling om iemand eerst 48 uur te observeren, vooraleer tot een echte gedwongen opname over te gaan. Ook nieuw is dat mensen zullen kunnen kiezen voor een 'vrijwillige opname onder voorwaarden'. Het is nog niet duidelijk welke middelen de overheid hiervoor wil vrijmaken." ■

“

"We hebben we de afspraak met de verschillende crisisafdelingen van ons netwerk dat we elkaar laten weten waar er lege crisisbedden zijn zodat we vlot kunnen doorverwijzen."

dr. Jef De Bie
psychiater

SAVE THE DATE

40 jaar
Psychiatrie
in ZOL

VRIJDAG
04.10.2024
14 - 17 uur

Academische zitting
met diverse sprekers

Aula Wendelen – Kattevennen
te Genk